

MUNI
ARTS

Paleografie

Pojem a definice

Věda, která se zabývá dějinami písma.

- *palaios* (řec.) = starý
- *grafein* (řec.) = psát

Průvodní okolnosti s vývojem písma: dějiny knih a knihoven; další typy písemností, vzdělání, organizace kanceláře atd.

Latinská paleografie – latinské písmo – od antiky do současnosti.

Členění paleografie

Podle písma:

- latinská
- řecká
- slovanská

Podle chronologického členění:

- středověká
- novověká

Další vymezení:

- paleografie nápisů
- paleografie úředních písemností (listin)
- paleografie knižních písem

Předmět paleografie

Písma rukopisná (písma tvořená bezprostředně lidskou rukou).

Písmo nápisové (spolupráce s epigrafikou).

Písma tisková (zejména v novověku) – vztah mezi psaným a tiskovým písmem.

Písmo psacích strojů.

Těsnopis, slepecké písmo, Morseovo písmo atd.

Cíle paleografie

Číst a správně přepisovat písma.

Časové a případně i místní zařazení písem všeho druhu:

- Poznání a evidence tvarů zkoumaného písma – klasifikace.
- Rozlišování písmařských rukou.

Vysvětlení příčin vzniku a vývoje jednotlivých kategorií, druhů, typů a variant písma.

Vztah paleografie k jiným disciplínám

Diplomatika – studium písma listin a úředních písemností.

Kodikologie – studium knižních písem.

Epigrafika – vyčlenění kvůli technickým předpokladům (tzv. epigrafické – kámen, kov, dřevo apod. - versus paleografické látky).

Papyrologie – psací látka (papyrus) – řecké, latinské a koptské texty (antika).

Grafologie – psychologie písma (výhrada, že je to pseudověda).

Písmoznaectví – soudní a kriminální grafologie.

Vývoj oboru

- Ecole des chartes (1821) – výchova archivářů a knihovníků.
- Léopold Delisle – 1874-1905 vedl Národní knihovnu v Paříži (centrum paleografických studií).
- Wilhelm Wattenbach (1819-1897) – pracoval v MGH – vydal Schriftwesen im Mittelalter.
- Ludwig Traube (1861-1907) – profesor v Mnichově – věnoval se knižnímu písmu.
- Paul Lehman (1884-1964) a Bernhard Bischoff (1906-1991) – nástupci Traubeho v Mnichově.
- Leo Santifaller (1890-1974) – rakouský historik, novověká paleografie.

Vývoj oboru

- Gustav Friedrich – jeho habilitace „Učebná kniha paleografie latinské“ (1898).
- Václav Vojtíšek (1883-1974) – „Písaři radních manuálů Nového města pražského v 16. století“ (1911).
- Bertold Bretholz (1862-1936) – „Lateinische Paläographie“ (1912).
- Alexander Húščava (1906-1969) – „Dejiny a vývoj nášho písma“ (1951).
- Pavel Spunar (1928) – „Česká bastarda“ (1952).
- Jiří Pražák (1926-2002) – klasifikace a terminologie písem.
- Jaroslav Kašpar (1929-2014) – novověká paleografie.

Psací látky

Voskové tabulky (destičky).

Papyrus – rostlina šáchor papyrový.

Pergamen – zvířecí kůže.

Papír.

Psací náčiní: stylus (rydlo),
rákosové pero (*calamus*), ptačí
brk, inkoust.

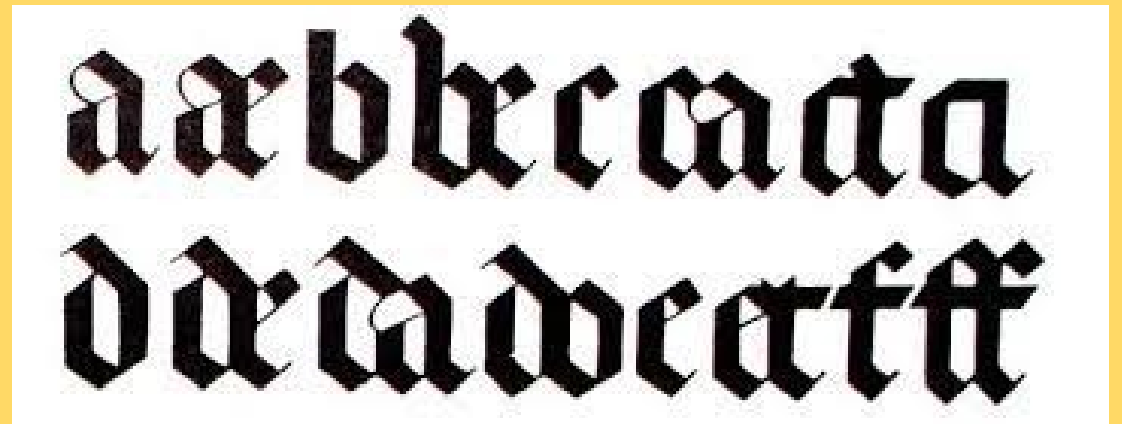
Papyrus

Pergamen

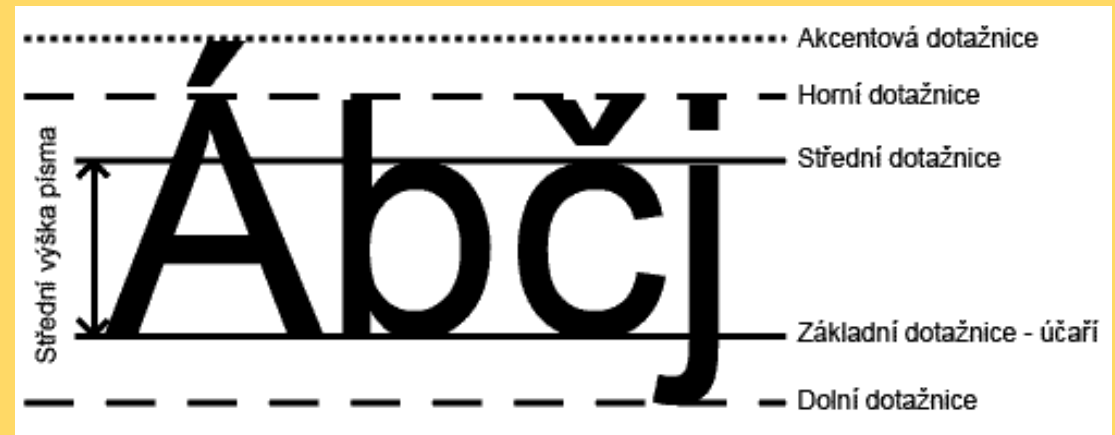
Terminologie – struktura písmen

- Tvar (forma) – jedno a totéž písmeno může mít různé, někdy velmi odlišné tvary.
- Modul – obecný údaj o velikosti písmen (vztah výšky a šířky).
- Duktus – označuje zpravidla způsob psaní jednotlivých písmen.
- Váha písma – zachycuje sílu jednotlivých tahů.

Obecná charakteristika písma

- **majuskula a minuskula** – rozlišení podle toho, zda lze vepsat do dvou, nebo do čtyř linek.
- kurzivnost písma (kurzíva, polokurzíva), užitkové písmo
- vzorové písmo (ideální model)
- elementární písmo (užíváno k výuce psaní)
- kreslené písmo

Popis písmen

Sabon Sabon

Unciála

Kapitála

Jednobříškové „a“

Dvoubříškové „a“

Dlouhé „s“

⋆ a b c d e e f s c h
i j k l m n n o p q r
s t u v w x x y z
1 2 3 4 5 6 7 8 9 β & 7 7 6

H I L M N O
P Q V R S T X
Y Z · J K U W

Zkratky

Ligatury – spojení sousedních písmen (= grafický celek).

Suspenze – ponechává se charakteristické počáteční písmeno (eventuálně zevnitř slova), vynechává se konec slova.

Anno Domini → A. D.

debet → deb.

et cetera → etc.

Kontrakce – vypouští se ze slova jedno nebo více písmen. Zvláštní podskupina *nomina sacra*:

Jesus Christus → ihs xps

omnipotens → omps

Pomocí znaků zvláštního významu

Ligature

fi

fj

fl

ff

ffi

ffj

ffl

fh

fi

fl

ff

ft

Æ

æ

Œ

œ

ß

ct

st

Th

Zkratky pomocí znaků

P			257	P – P ^{ia}		
	(p) per	VIII		(p) pro	XI f.	
	(p) per	XII-XV		(P) Pro	XIII f.	
	(p) perticas	X		(p) pro	XII p.	
	(p) <i>pertiche</i>	XVI p.		(p) propter	XIV	
	(p) pulvis (abbr. med.)	XVI		(p) patet	XV m.	
	(p) pulverisare (abbr. med.)	XVI		(p) patent, - patet	XIV-XV	
	(p) <i>Postilla</i>	XIV f.		(p) praeest	XIII p.	
	(p) prae presbyter, - praepositus	VIII-XV XII		(p ^{ar}) probatur	XIV p.	
	(p) prae	XI m.		(p) post	IX	
	(p) prae	VIII-X		(p) primus, - post, - psalmus	XIV	
	(p) praesentia [bona]	XIII m.		(p ⁹) per conse- quens	XIV f.	
	(p) psalmus	XIII		(p ^a) propterea, - pri- ma, - pura	XV p.	
	(p) praefatus, - prae- fati, etc.	XVII p.		(p ^a) praeterea	XIV	
	(p) pro	VIII		(p ^a) prima, - puta	XII-XIV	
	(p) pro (irländ. Schrift)	IX p.		(p ^a) primam	XV	
	(p) pro	IX		(p ^{ia}) prima	XV f.	

Cappelli online

<https://www.adfontes.uzh.ch/en/ressourcen/abkuerzungen/cappelli-online/characters/up/1>

<https://abbreviations.net/servers.html>

Vývoj latinského písma

Antika

- Kapitála, Unciála
- Starší a mladší římská kurziva

Středověk

- Tzv. národní písma
- Karolínská minuskula
- Gotická písma
- Humanistické písmo

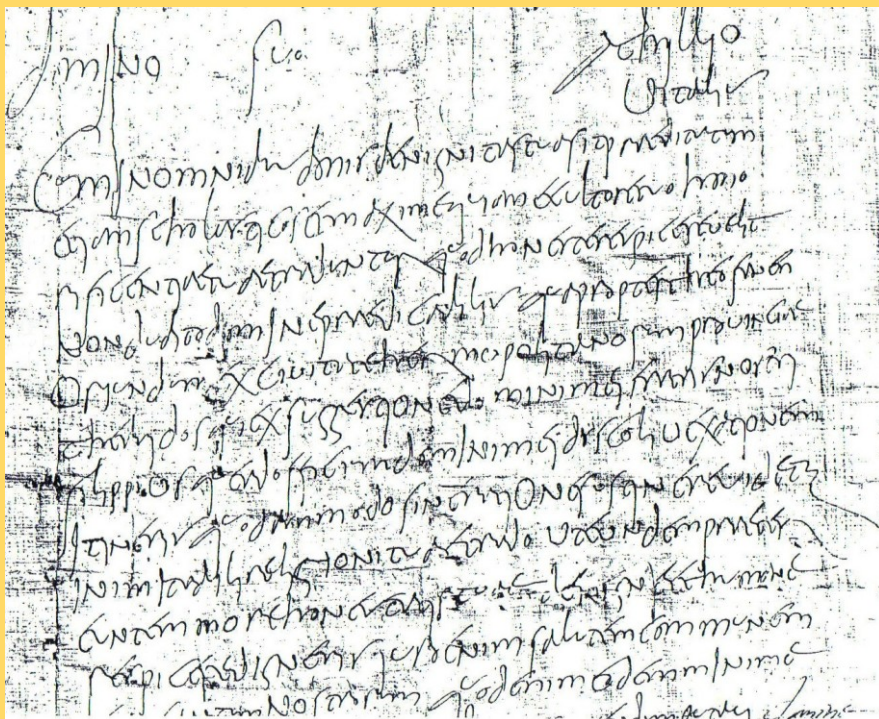
Novověk

- Novogotická písma

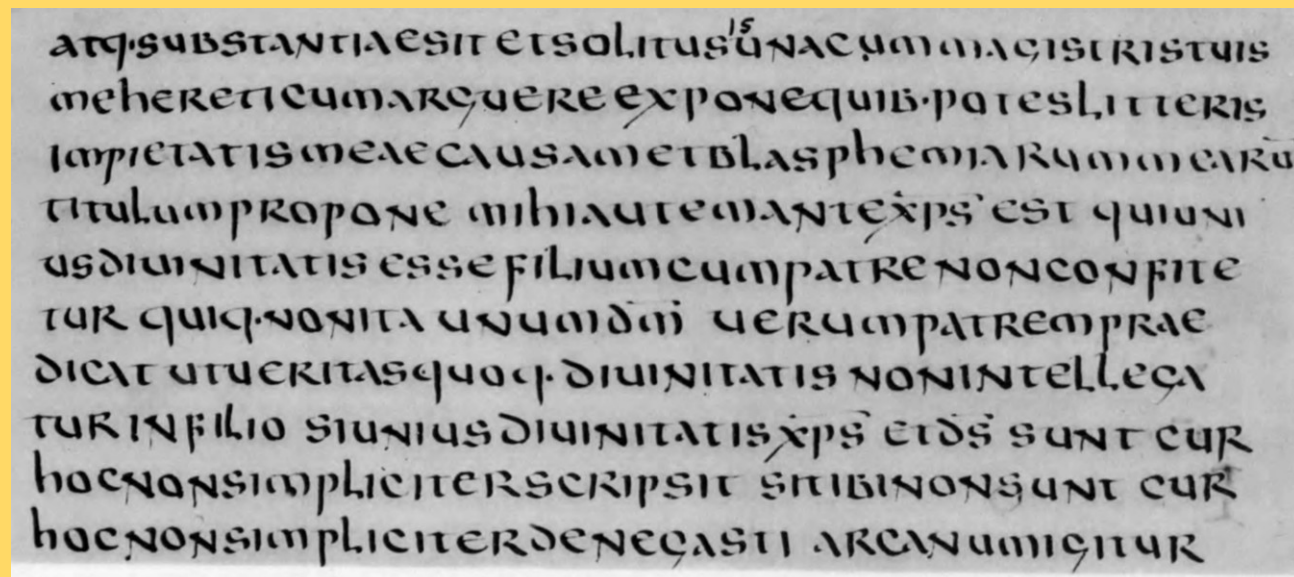
Antika

Kapitála – zejména písmo nápisové

Mladší římská kurziva – 3.-6. stol.

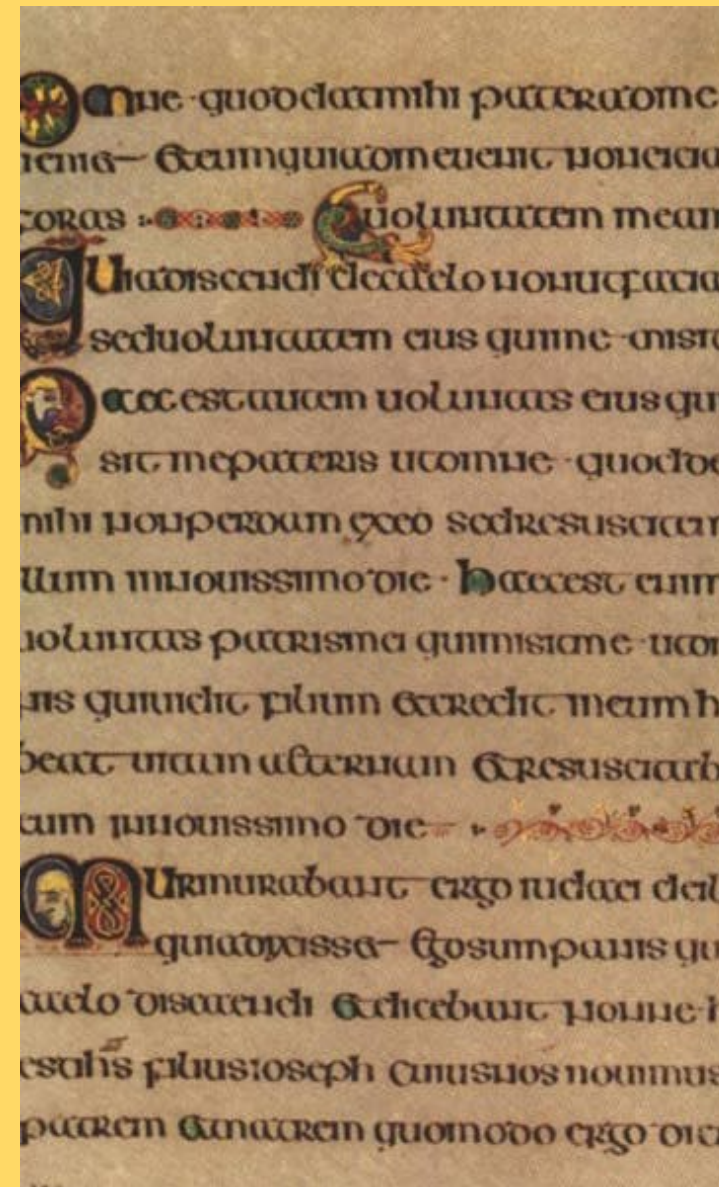
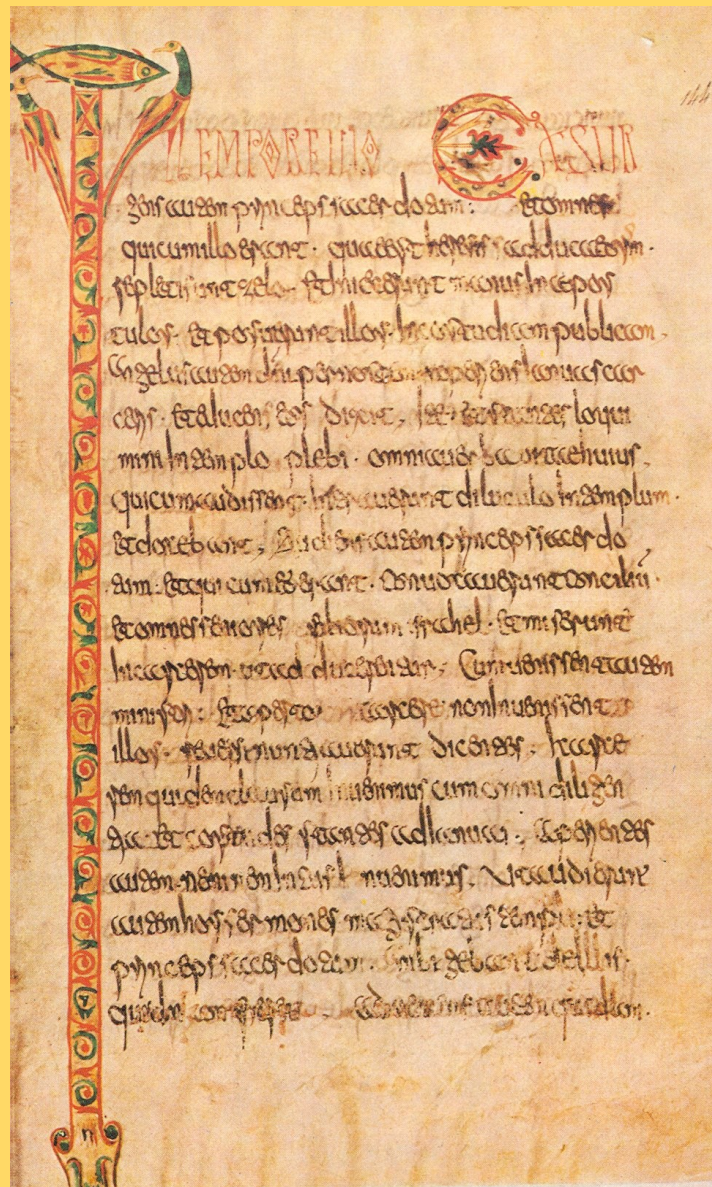

Unciála

Středověk

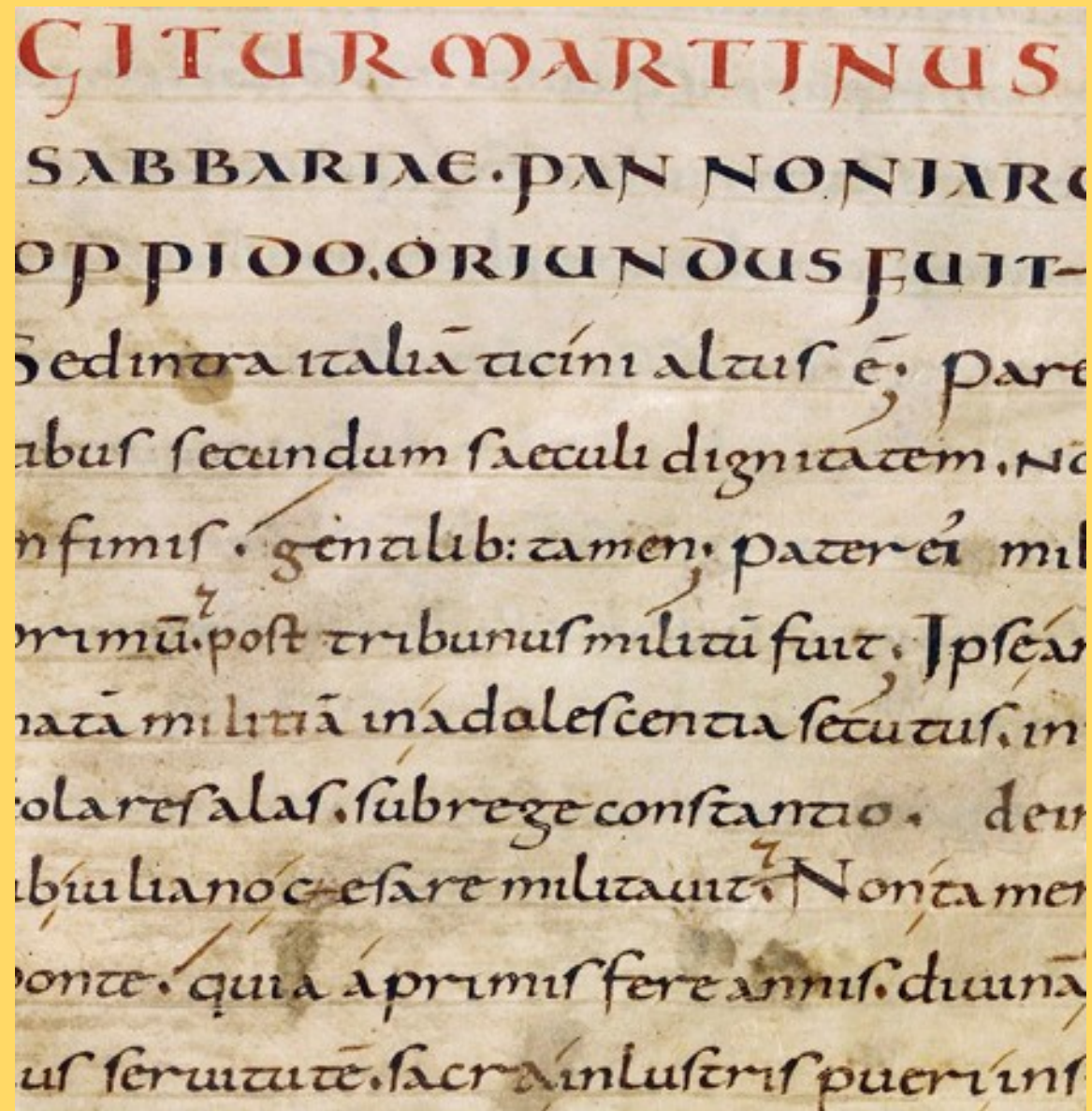
- Tzv. národní písma
 - Merovejské písmo
 - Langobardské písmo
 - Kuriála (papežská kurie a Řím)
 - Ostrovní písma (insulární)

Středověk

Karolínská minuskula – písmo vzpřímené a zaoblené, poměrně málo zkratk. Postupně nahrazuje tzv. národní písma.

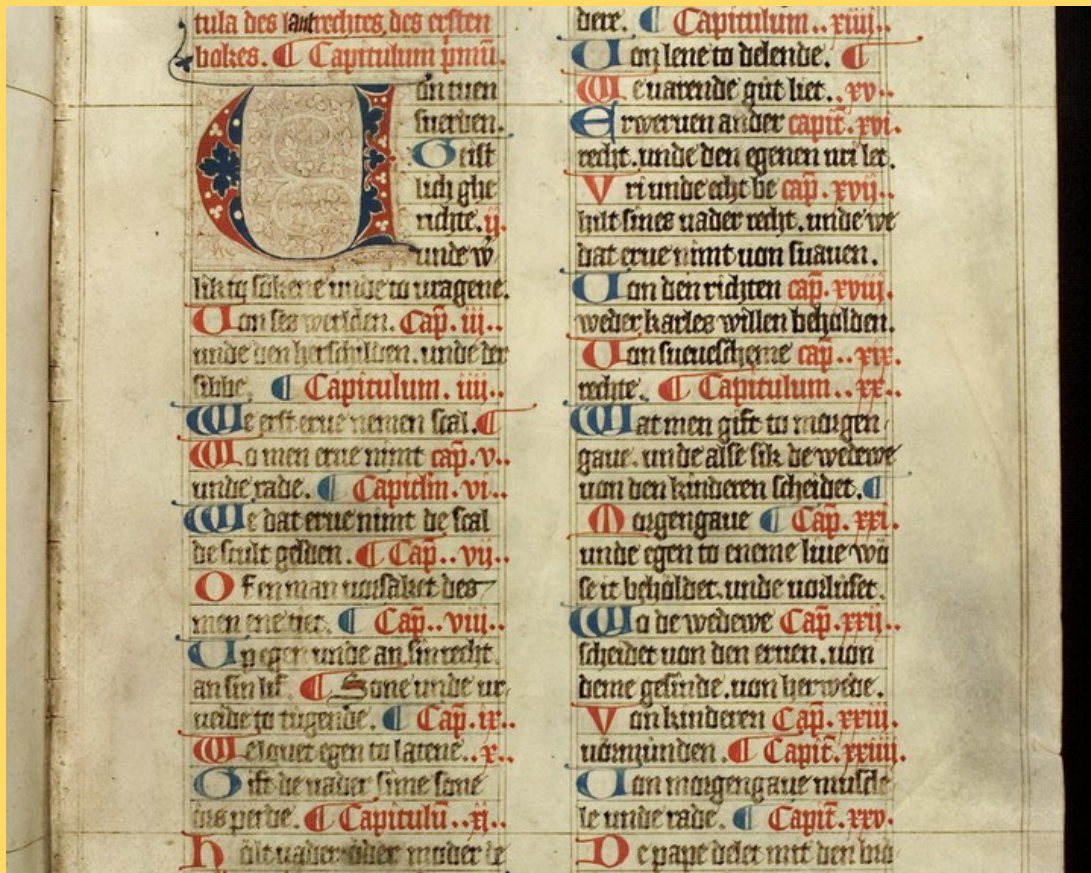
- Diplomatická minuskula
- Knižní písmo

Karolínská minuskula

seruicium congregati . ita ut illic duodecim
monasteria cum omnipotentis ihu xpi dñi op
pulatione construeret . In quib; statutis pa
tribus duodecim monachos deputauit . paucos
uero secum rēinuit . quos adhuc in sua p̄sen
tia apcius erudiri iudicauit . Cēpere etiā tunc
ad eum romanę urbis nobiles & religiosi concur
rere . suosq; filios ei . ex omnipotenti dño nutri
endos dare . Tunc quoq; bonę spei suos sōboles . eui
cius maurum . tertullus uero patricius placidum
tradidit . Equibus maurus iunior . cū bonis
polleret morib; . magistri adiutor cepit exsis
tere . placidus uero puerilis adhuc in dolis an
nos gerebat . In uno aut̄ ex eis monasteriis que
circumquaq; construxerat . quidā monachus
erat . qui adorationē stare non poterat . sed max
ut fr̄s ad studium orationis inclinasset . ipse
egrecliebatur foras . & mente uaga trena aliqua
& transitoria agebat . Cumq; ab abbate suo se
pius fuisset ammonitus . ad iurū dī deductus ē .
Qui ipse quoq; ei stultitiā uehementē incre
pauit . & ad monasteriū reuersus . iuxta duob; dieb;
iuri dī ammonitionē tenuit . Nam die tercia

Středověk

- **Gotická písmo (lomení dříků)**
 - textura – kaligrafická gotická minuskula, velmi pravidelná, až do novověku.
 - gotická minuskula – poněkud uvolněnější než textura.
 - gotická kurziva – pro rychlejší psaní.
 - křížená písmo – mezi minuskulou a kurzivou – bastarda:
 - kaligrafická bastarda
 - zběžná bastarda

Textura

domine dona precemur
que scilicet nobis pre
cibus et precibus que vi
te pariter et eterne
tribue et ferre substi
dium. **P**ro

rationis omni

Quer
natus
est no
bis et

filius datus est
nobis cuius im
perium super hu

manas eius et vocabit
nomen eius magni
et filii angelus. Ca

tate domino cantat
nouum quia mira
bilia fecit. **G**loria.

Deus qui
nobis na
ti saluato
ris diem celebrare
quodis octauis. fac
nos que eius ppetu
a diuinitate misti
ti cuius sumus car
nali quoniam repa
ti. **P**ro

Galathas

Licet
prius que
veniret si

des sub lege custo
diebamur et dicitur
in eam fidem. que

reuelanda erat. **I**taque
lex pedagoga
noster fuit in xpo

ihu. ut ex fide iusti

Gotická kurziva

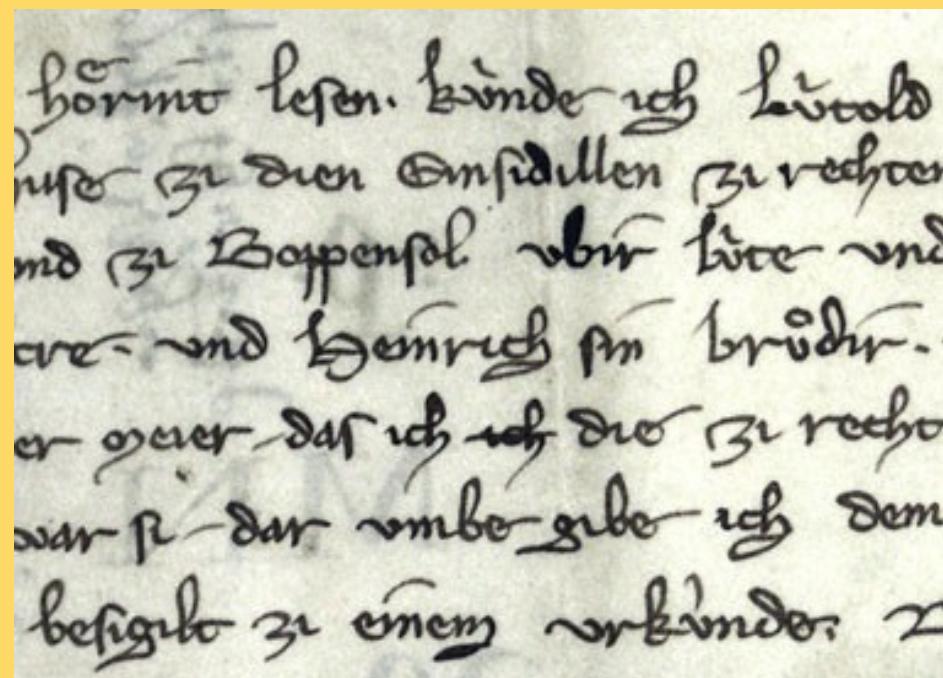
Nos, Sebastianus pflugus, burgenus, et Houdemo Judex et Ethard, Quarta et Leschu, Aorum
fieri omnia tam pncipaliter quam fuerit. et Harting et Ethard nost. Amice, fideles, tenet et debet
puncum suum venessum et Schone ad tempus vice ipsius honeste curare et laudabiliter pertractare
et in illa ipse venessum percurbare. Sicuti Amice ipsorum et alii viri ydanei ipse pncipaliter edic
cunt nos pncipaliter Sebastianus pflugus Judex et Ethard, Quarta et Leschu pncipaliter profecto
venessum vera fide quod Harting pncipaliter omnia profecta ipse venessum laudabiliter adimplebit. In
eadem. Si vero pncipaliter adrem profecta erga Amicum venessum violaret quod absit
tunc nos pncipaliter pncipaliter diebus venessum bona fide quod sibi hereditatem suam et eadem bona
sua ipse bona secundum suam pncipaliter adrem. In cuius rei testimonium pncipaliter Harting
fieri iussimus nostras sigillas munimine roborandas. Datum in Houdemo Anno Domini Millesimo
et recentissimo millesimo nono in die sancte Elizabeth gloriose. .j. .j. .j. .j.

Gotická polokurziva / bastarda

Sluzba nassye Wyzna naprzed Dnostoynny byweze Apiany nassy z Wolascze myly Dyebngen Wassy mylosty
ze ste nam daly czneho afflechneho pana Pana Jana Pustku z Kunstata. Mebot gesze nam geho mylost
Zny geho vyzadnyzy namychemz knieho neczynye dlostate Wassy mylosty naprzed zadnemu nedobromu
Prto gesly zeby kdy nassy Woladnyzy nechtely nas przynassych starych praloych ostaloych Vaboz su od-
staudabna nassy namyesty Wtocy praloych ymy mdyez suw sedyely Anatom nam zadneho bezpraloye
neczynyly. Nez kdy nas przyspralodnosy Wassy ostalodobaly. Prtoz Wassy mylosty Prrossymy Dnostoynny
byweze Raczte nato byweze mylost dzizety. Leby nas przynassych starych praloych geho mylost raczyla
ostaloych Vaboz su nas geho namyesty przylosse spralodnosy dzizaly Vgycy vyzadnyzy mylody nam
Wnassye pralodny neschaly. Leby nas. Leby som take przyloych praloych zatehoto byweze yzageho porocz-
nyleno sedyely itake Wassy mylosty Prrossymy Dnostoynny byweze Probnoh Promacku bozye dno Sloboty
Wozlady Raczte nas przylas. Przylostele Slobateho Wozlady ostaloych Vabozt gest odstara dabona to
Zidnyssye dopraly k Slobatemu Wozlady k byweznosy oddano. Mebot slusnym ze by byweze mylost zomyslela
nassy bogetyssye zadnyssye zageye z bozye zamynoty. Gestly zeby to mylo byy Probnoh neraczte toho dopnyssye
zeby to zadnyssye dosto odstareho Wozlady. Mebot k tomu kostelu gest Probnoh k byweznosy dno. Leby bozdy
k tomu kostelu prazskem bylo. Take Wassy mylosty Prrossymy Raczte nas toho zpraloych k tomu kum Pustka
ma nas dzizety Wozlady bywezych penyssych. Dzyly ma nas Woprakon. S byweze dzizety. Atoho mylosty dno
odporych Wassyem bystem raczte nam potomto possu. Dany Datum Cogety fia qmra Egedij d. Nacmrate bo
maze

Bastarda

Gotická kurziva

Středověk

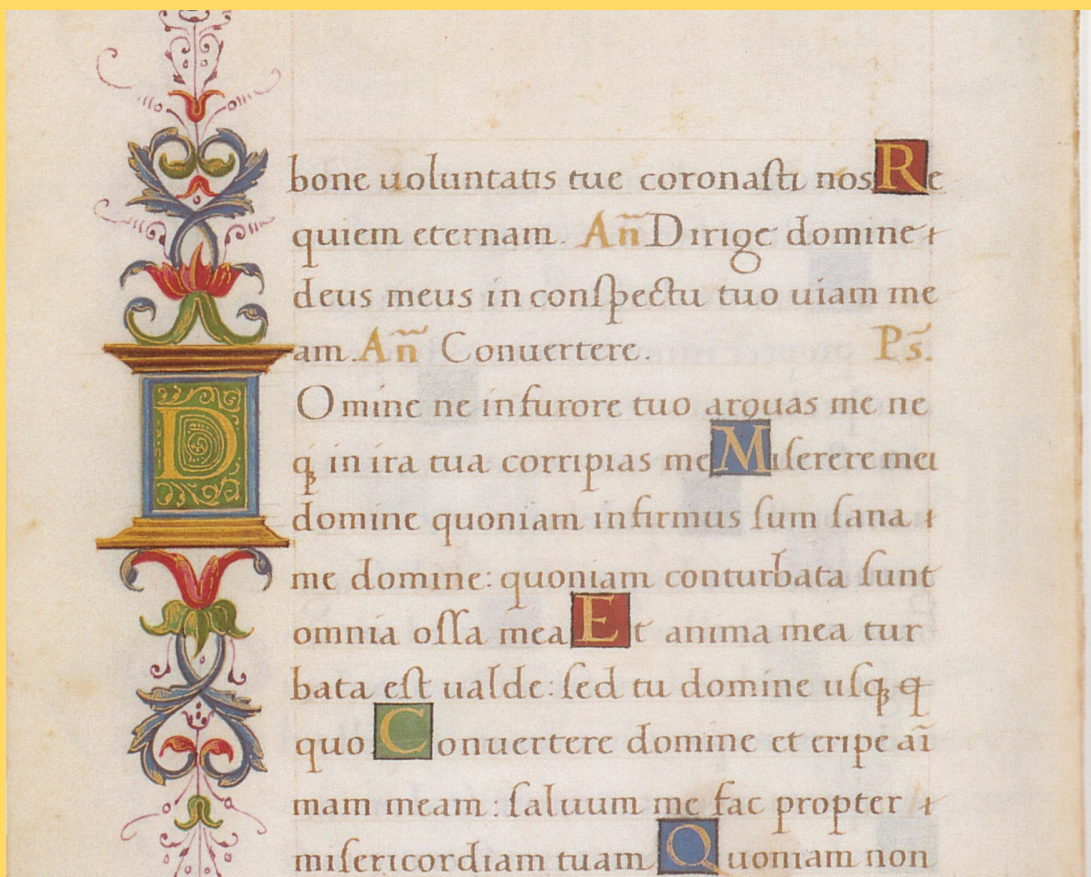

bone uoluntatis tue coronasti nos **R**e
quiem eternam. **An̄** Dirige domine
deus meus in conspectu tuo uiam me
am. **An̄** Conuertere. **Ps.**

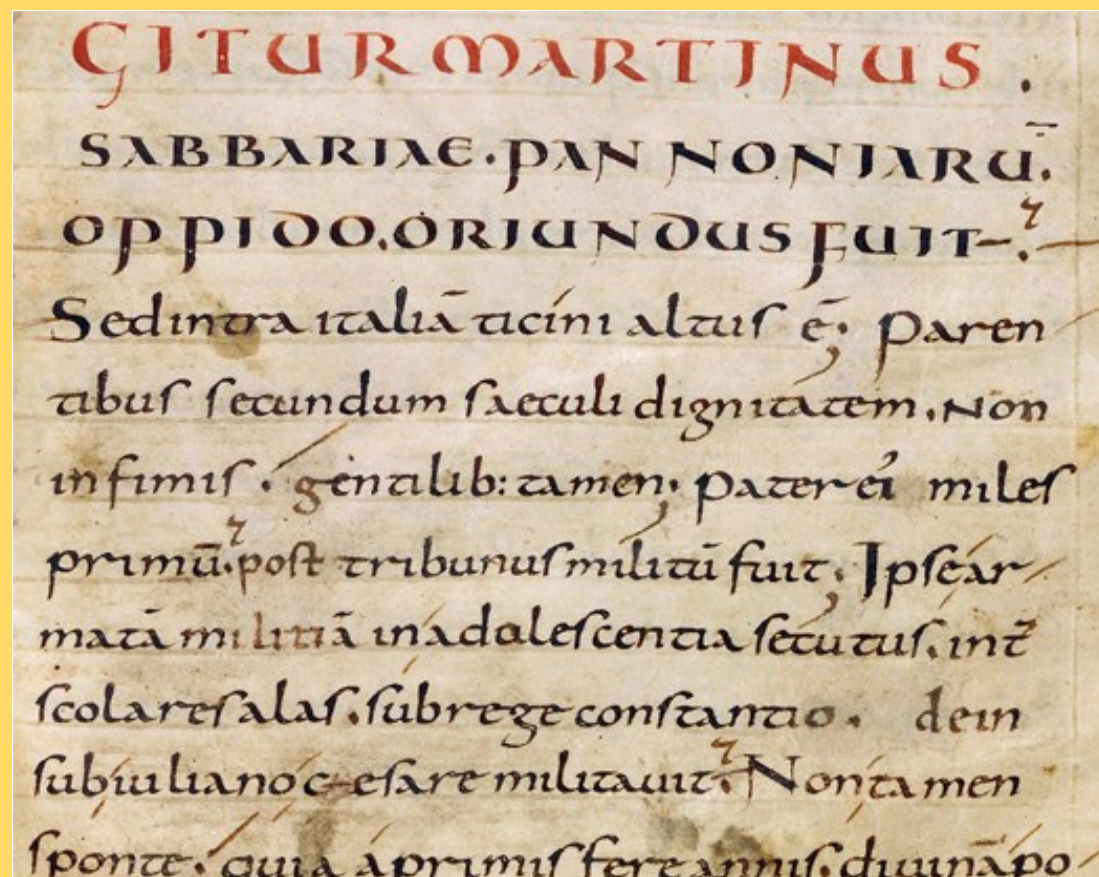
Domine ne in furore tuo arguas me ne
que in ira tua corripas me. **M**iserere mei
domine quoniam infirmus sum sana
me domine: quoniam conturbata sunt
omnia ossa mea. **E**t anima mea tur
bata est ualde: sed tu domine usque
quo. **C**onuertere domine et eripe ani
mam meam: saluum me fac propter
misericordiam tuam. **Q**uoniam non
est in morte qui memor sit tui in infer
no autem quis confitebitur tibi. **L**a
boravi in gemitu meo lauabo per sin
gulas noctes lectum meum lachry

Humanistické písmo – vědomé formování nového písma (od 14. století v Itálii). Napodobování karolinské minuskuly a antické kapitály.

Humanistické písmo

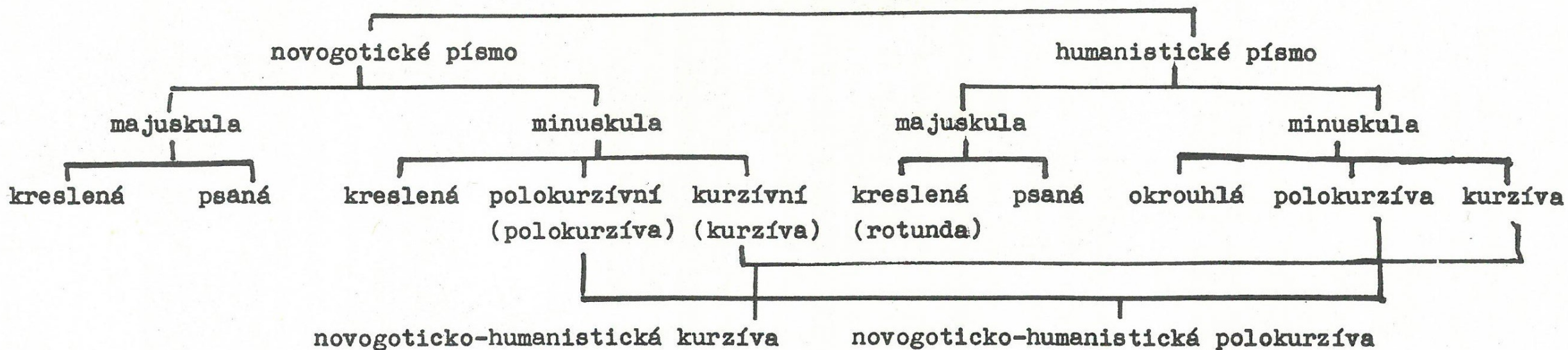
Karolinská minuskula

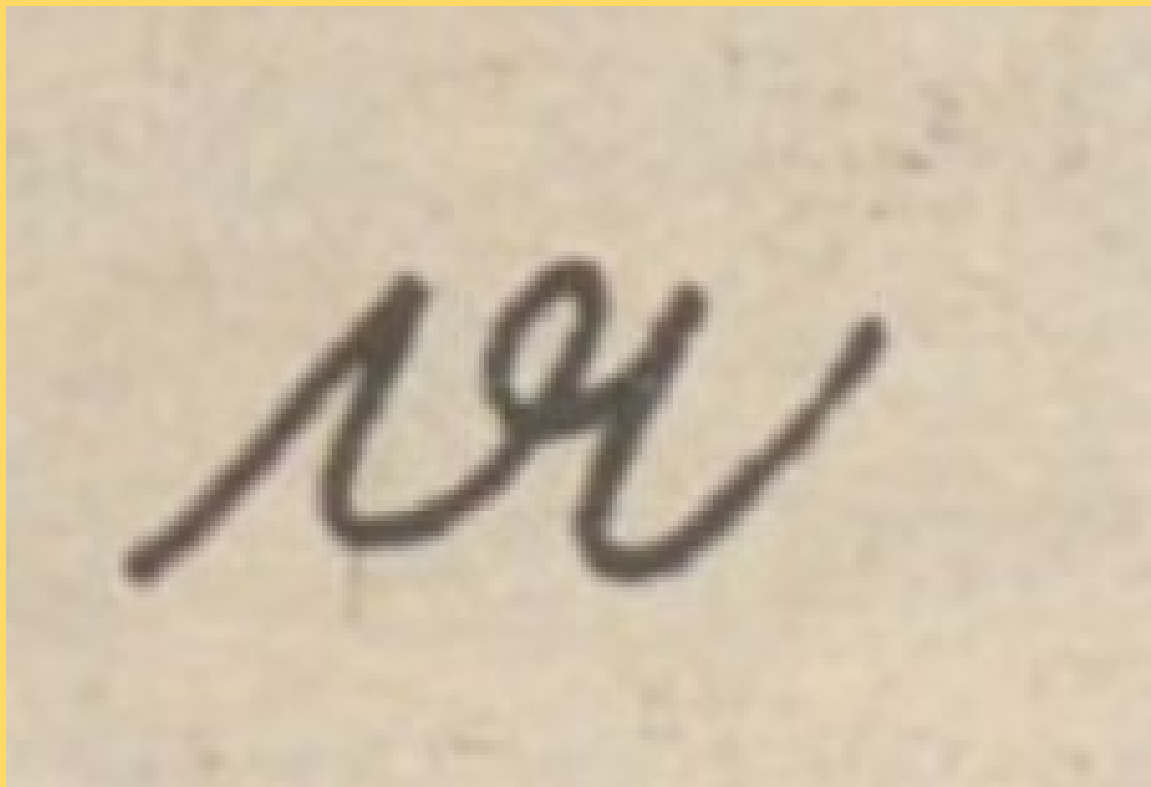
Novověk

- Novogotické písmo (pro texty v „národních“ jazycích):
 - „kreslené“ písmo (majuskula + minuskula)
 - psané písmo:
 - polokurzivní (majuskula + minuskula)
 - kurzivní (majuskula + minuskula)
- Humanistické písmo (pro latinské texty):
 - „kreslené“ písmo (majuskula + minuskula)
 - psané písmo:
 - polokurzivní (majuskula + minuskula)
 - kurzivní (majuskula + minuskula)

Latinaké písmo novověku

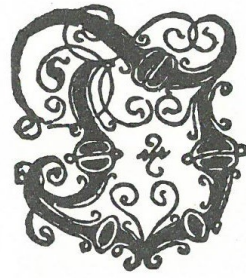
Novověk – Německo (od 16. st.)

Kreslené německé novogotické písmo (**fraktura, Frakturschrift**) – původ v kaligrafické bastardě 15. st.

Německé novogotické polokurzivní písmo (**Kanzleischrift, Kanzlei**) – 16. a 17. století, zejména úřední písemnosti, později ustupuje kurentu.

Německé novogotické kurzivní písmo (**Kurrentschrift, kurent**) – základní typ novogotického písma, ustáleno kaligrafy a učiteli písma, zdvojování dříků některých písmen, spojování malými háčky, rovné tahy, ostré hroty.

Die kleine Duppell Fractur

Sein **A**lterburchleuchtigsten **G**roßmächdigsten **F**ürsten vnd Herren **K**ar-
 olen dem fünfften Römischen Kayser zu allen zeiten mehren des Reichs Im Germani-
 en Hispanien vider Sicilien Hierusalem Jungern Dalmatien Croatiaen der Canari-
 schen vnd Indiamischen Inseln vnd Seru Firmo des Oceanischen Meers v. Ko-
 nige Erbherzogen zu Osterreich Herzogen zu Burgundi zu Loeringen zu Brabat.
 v. Grauen zu Habsburg zu Stannern zu Tyrol v. Landgrauen Im Cefas Racht-
 grauen zu Dennigaw zu Hollandt zu Seelandt v. Marggrauen zu Burgaw zu Oei-
 stan zu Cotiam vnd des heiligen Römischen Reichs Fürsten zu Swaben v. Bmsernd

S a a b b c c d d e f f g g h h i i k k l l m n o o p p q q r r s s t t u u v v

A A B B C C D D E E F F G G H H I I J J K K L L
 M M N N O O P P Q Q R R S S T T U U V V
 W W X X Y Y Z Z

Frakturschrift (16. stol.)

Die rund gelegte gebroche ne Lantzkrey Schrift.

Fürsichtigem Ersamen und Besamen großgünstige Liebherren Sachmone
Conradt von Jerny gantz willigen diene obediencz. Ich der Abt Jerny diemstliche
wermung zuerkennet. Wie das ein Bürger zu Seiptzig Inland zu Albrecht
Gonhoffig Herman Kraus genant mir In Jare der mynderen Gale vorsetzig
In der Krausfürter Herbstmessig Fünffzig Engelische tuchter vier zwelff
hundert gülden abgekauft und mir die bezahlung vber zwos Jar darnach daselb
bst zu Krausfürte In einer coniectilten summen zu huy vorwige seiner ei
gner besiegelten und mit zugschelten handtschrifft gelobet und versprochen ist

Ab r d r f z g i k l m n o p q r s t u v w x y z. ii
Lantzkrey und manfingun In Inland manfingun In Inland manfingun.

Kurrent (16. stol.)

a a b b c c d d e e f f g g
h h i i k k l l m m n n
o o p p q q r r s s t t u u
v v w w x x y y z z
aa bb cc dd ee ff gg
hh ii ll mm nn oo pp
qq rr ss tt uu vv
ww xx yy zz

S Inwol man findet das die alten vil vnd mancherley vnderfcheyde
in den gezierden der Ionica: dann sy offte die Ionica genommen
Corinthisch Capital darauß gesetzt/ auch vnderwylten die Ionische
yelengeter wie die Corinthia / nämlich jr höhe von neun teilen
dick: wie dann das die alten yelent in gantzen Italien anzeigen
der findet man in keinem ort nit/ das sy irgend ein schaffte von Ionischer art habint
dann von acht teilen/ sonder allwegen auff die zarte vnd reine gesehen/ vnd den me
ren acht vnd einem halben teil gemacht. Ober das alles habend unsere künstler ei
ne bracht/ vnd habend die ganze höhe mit dem postement vnd dem oberen gesimp
pente in 46. teil. Darin habend sy eilff zu der höhe des postements genommen/ v
des schafftes/ welchen schaffte sy der selben teil vier dick gemacht habend. Ist also ein
der dicke siben teil vnd ein vierden teil/ verstand der 46. teilen einen: oder ein vi
ntel dicke vnden. Welcher schaffte also vmb dreij vierdel der dicke/ nach der leer Vit
re wol fünf alle gliedmassen gerecht sind nach der ordnung der Ionica. Wolt ab
ne selben Columnen zeigen wo sy stünd in ein alten werck/ das sy selbs nit g
Dann sy wie kein dergleichen zeigen werdend: sonder vil mer finden/ das die alten
allwegen reuenger dann von acht teilen/ ich geschweijg kürzter/ gemacht habend/
Dann wenn man die Ionica kürzter dann von acht teilen der dicke des schafftes ma

^a Dieser Zeit Irzagaisiat Pat. von Sumai ser.
und Ambunay im Jure von vund vor //
Leuperg der Enseroyt begreuben und
pöeger banellterk Mas freystrain. 8 BT

^b In land oder außser landts gelegen, nichts auß-
genommen, danon soll und mag sy nicht zu geworn,
und halfft machen der Landtsfürst in Steir,
seiner fürstlichen quaden Gumbtman, Landts.

^c bleibt bei der Raartgaitt gott wücht
euch mit verchaffen, ich hab wol
gedacht ey wend mit eudrenk

^d Q B L N O P Q R S T U V W X Y Z
Vor dem wir in der Dispolation zuweldet, als
wenn, di wölle se aufmittel bad. erge sein, wie
Jure auß sein verbinde zu helfen und se wider

^e I f G h i j k l m n o p
q r s t u v w x y z

**Německá
novogotická
kurzíva XVI.
století
(Kurentschrift,
kurent)**

c) Bleibt bei der Zauberzeit Gott nicht
einfach mit schlafen, was gab wohl
gedacht es war nicht euren

Novověk – české země

Písmo novogotické a humanistické.

- 1500-1775: rozmanitost druhů a typů novogotických písem (tradice domácí – české novogotické písmo navazuje na bastardu; i cizí – německá novogotická písma).
- 1775-1848: vítězství německého novogotického písma v Čechách; reforma nižších škol v habsburské monarchii (1774). Ve 30. letech 19. st. humanistická kurzíva v českých textech.
- 1848-1941: novogotické písmo v Čechách jen v německých textech; reforma německého písma 1941.

Zapis laubij d' Martina šmida k'ramy ma ad
šmida. postnygafre.

Četja Euzijho Anbijogo p'riest'ego pad'sat'ego p'romy
vo Otrjedu po s'roz'p'echy s'ny sandu obz'rimm šhamo lud
n'p'oz'g'nom n'y'm'os'šim y čudaučym je Martin šmid kaupit
šobit laubij d' šmida postnygafre za p'ny Ma za
patnatyže yf nam'is'ensky yroš rošse poditruje šhamyše
laubja yst' nepolajimij za čim'čim'jem pod' yst'au šhamy
je d' šmida do m'kina rošle laubij postnygafre yst'au
šhamy yst'au a rošle laubij Jana štrik'obra štranydruje
y yst' Martin šmid šhamonovoj postnygafre kaupit
na a šogola zaplatil tak yst' yst' to šhamon p'yš'čim
šhamal je yst' mu zaplat'ino. p'rotoz' šhamo šhamy šhamon
y yst'au m'it šhamo laubij šhamyše p'romy m'napadu on
y yst'au čudaučy ale Martin šmid čud' m'it m'og
a yst'au p'romy šhamo laubij šhamyše yst'au šhamo rošle
šhamo yst'au rošle yst'au yst'au šhamonovoj yst'au yst'au
čudaučy. Tak' Martin šmid ma yst'au platu plati
yst'au m'it p'ny na S' činy yst'au na S' šhamo
477 dva yst'au m'it. yst'au yst'au yst'au
šhamonovoj rošpat'nyš'ky p'ny p'ny šhamyše yst'au
šhamo šhamon činy šhamyše yst'au šhamyše šhamyše
yst'au yst'au yst'au yst'au yst'au šhamyše činy laubij
na yst'au šhamyše, p'ny šhamyše yst'au laubij
šhamo šhamyše šhamyše yst'au šhamyše yst'au
yst'au šhamyše šhamyše yst'au šhamyše yst'au

Česká novogotická
kurzíva zběžná z roku
1551

Zapis v'ole H'čij d' Martina
šmida. k'ramy ma ad činy činy

Četja a d'no šhamyše šhamyše šhamyše
šhamyše šhamyše yst'au yst'au yst'au yst'au
Martin šmid kaupit šhamyše yst'au yst'au
yst'au yst'au yst'au yst'au yst'au

Hertvika Žejdlice Šenfeldu na Zvolenecvsky a Ekozmi De

ko milosti Cysarske Radca a vrahny Hertvika vseh Panstvos Jeho milosti vkravovstvy Cestem Znanu regimim tanto Listem svym obecne privedovsem. Ede qren nebo cituery
slyssan bude a zvlastne tu kde nalezi. Sie predstavim privedenne Mistr Martin Dachaciel Klaunderky ze vshy Klaunderky. Eilowiel poddany inug Listu tohoto vrazatel Syn melby Muclo
va Dachaciel a Marty Dachacielovy Lidu poctivych a radem Lyrtive Swate sniatych vstavnu nich pocestnem na tento Sviet zlozen a v pocti Audiu Lyrtive Swate slyze krest svaty pri
vat. a od nich do zech vzpurnecylych v poslusenstvi a lani vymowan. az v kvicu dospicelam vrisse. v dnuem Svobodnem v dluagmich dluahy cas snalladem nemalym nest trval. a sobie
poctive chvaly slyze to dobyl. tal yali tomu vssemu zpravu lidu dobrych a vny v hodnych sem vyrozumel. Kacimz prohlidam. E gcho snazne a ponizne Prosbie nebo yakoze vimeho Poddaneho a
femne y d'odici svymi vrodyciky dobre se thovagncyho. y primumam lidu poctivych a dobrych ysa naklomen. i gisteho vnapeny a dobre sve vrole knemu Mistru Martinovi Dachacielovi
Poddanemu svem. yalozie Eiloweku poctivemu a vnyem svobodneho y dobrych nran. uv ssternemu. nebo tymto Listem mym. Poddanosti y ze vshy povinnosti nmie na niem zalecnycy pro
pustil sem a mocy tohoto Listu ovsem Prava sobie am d'ediciam a budaucym mym na niem nadneho ani licie vrla sstnosti nymy y na Casy budaucy a vricyne nepoustavuue. propayssim a
svobodna gnyim. P'otoi vssednich vnober. a vrlastne vshy milosti a was primumam se za svrchu gnueneraneho Mistru Martina Dachacielu radam. Sie gey za
nadne na tento Sviet zplezeneho a od poctivych y dobre zachovalych. Rodicuvov poriadne posleho gnyti ad r'neti. take knemu lasku a dobruu prymen y prymetivost vlaguuyze. vshylych
a nalezitych vniczech sst'edovat racne a budet. pro Rodicuvov. tej y nebo sameho dobre. gny y chvalitebne thovany. ano take pro me vrcany ludozi pr'atelstee a volne odmieneny. Tomu
na Svicdomy a dokonalecshy toho vsseho gystoty y lu Pravu duovnicnost dal sem omeym gystem viedomim. Ist tento s podpisem mi vlastny naly vpeciciti. D'eni gey Dan
w Domie mem. v mensshym Mieshe. Praysem v Sobotu den pamaty Swateho Martine. Apostola pane. E etha od i lauzem Syna. D'ishe s'lyf'neho Pietisteho Demid'at'eho

České novogotické kreslené písmo, česká novogotická kaligrafická polokurzíva (1590); Listina Hertvika Žejdlice ze Šenfeldu z 24. února 1590

Doporučená literatura

- EBELOVÁ, Ivana: Klíč k novověké paleografii. 3. vydání. Praha: Karolinum, Praha 2019.
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka; Kašpar, Jaroslav a EBELOVÁ, Ivana: Paleografická čítanka. Praha: Univerzita Karlova - Karolinum, 2000.
- KAŠPAR, Jaroslav: Úvod do novověké latinské paleografie se zvláštním zřetelem k českým zemím. 1.-2. sv. 3. vyd. Praha: SPN, 1987.
- PÁTKOVÁ, Hana: Česká středověká paleografie. České Budějovice: Veduta, 2008.
- ŠEBÁNEK, Jindřich: Základy pomocných věd historických. I. Latinská paleografie. 2. vyd. Praha: SPN, 1971.